

‘LET’S TALK ABOUT YES’



- Bij deze les hoort een PowerPointpresentatie
- Voor: Bovenbouw PO (vanaf groep 6) en onderbouw VO (klas 1&2)
- ⌚ 45 - 60 minuten

1 HET RECHT OM...

INTRODUCTIE

Begin de les met een introductie op de mensenrechten. Vraag voordat je de derde slide laat zien eerst aan de leerlingen welke mensenrechten ze al kennen. Daarna staan er in de presentatie een aantal mensenrechten als voorbeeld. Vraag de leerlingen, alleen of in een groepje, na te denken over een aantal voorbeelden bij deze mensenrechten.

De volgende mensenrechten staan in de presentatie:

- Het recht op je eigen mening
- Het recht om te trouwen met wie je wil
- Het recht om te geloven wat je wil
- Het recht op onderwijs
- Het recht op eigendom

Eindig de les met ‘het recht op zelfbeschikking’, wat onderdeel is van artikel 3 van de UVRM. Om de latere situaties in de les goed te begrijpen is het belangrijk dat leerlingen begrijpen wat zelfbeschikking inhoudt. Dit leg je uit aan de hand van de punten in de presentatie:

- Zelfbeschikking betekent dat je het recht hebt om over jezelf te bepalen.
- Als je minderjarig bent doe je dat samen met je ouders of verzorgers, die moeten jou beschermen.

Om een mensenrechtenkader te schetsen is het altijd goed om te benadrukken dat een mensenrecht nooit gebruikt mag worden om een ander in zijn of haar rechten te beperken. Een bekend voorbeeld hierbij is dat vrijheid van meningsuiting gebruikt wordt om anderen buiten te sluiten of te discrimineren. Door dit van tevoren duidelijk te maken, creëer je een veilige sfeer.



2 WAT ZOU JIJ DOEN?

Na de introductie over mensenrechten maak je de koppeling naar de praktijk. Begin met de eerste afbeelding in de presentatie en start een klassengesprek door de volgende vragen te stellen:

- Wat denk je dat hier gebeurt?
- Zijn deze kinderen vrienden van elkaar?
Waarom denk je van wel/niet?
- Wat denk je dat deze kinderen tegen elkaar zeggen op het moment van de foto?

Laat de leerlingen daarna een kort gesprek bedenken waarin iedereen op de foto iets zegt. Bevraag daarna een aantal groepjes over het gesprek dat zij bedachten.

- Wat wordt er tijdens jullie gesprek gevraagd?
- Zit er een vraag tussen waarbij één van de jongens een duidelijke 'ja' of 'nee' moet antwoorden?
- Wat zou er kunnen gebeuren als één van deze jongens niet duidelijk zijn grenzen aangeeft



De twee staande kinderen lijken iets van degene die zit te willen hebben. Denken de leerlingen dat ze het netjes vragen? Of pakken ze het af? Als de leerlingen zelf niet met deze ideeën komen probeer ze dan uit te dagen met vragen als 'Wat als één van kinderen iets afpakt, hoe zou die dan kunnen reageren'?

Na de bespreking van de foto pak je het mensenrechtenkader er weer bij. Het 'recht op eigendom' wordt hierbij genoemd. Daag de leerlingen uit om te verwoorden wat dit mensenrecht met de foto te maken heeft. Wanneer wordt dit een situatie over het 'recht op zelfbeschikking'?

Het 'recht op eigendom' is te herkennen op deze foto door de spullen die in beeld zijn. Zijn de spullen van de zittende jongen en willen de anderen het afpakken? Of is het van de staande jongens en heeft de zittende jongen het eerder afgepakt?
Het wordt een situatie van het 'recht op zelfbeschikking' wanneer de jongens niet zelf mogen bepalen of ze hun spullen afstaan en gedwongen worden om iets weg te geven.

3 JA IK WIL, NEE IK WIL NIET

VERWERKING

De leerlingen gaan nu in groepjes voorbeelden bespreken van situaties waarin er over je grens heengegaan kan worden. Deze staan ook beschreven in de presentatie. Bij elk verhaal kiezen de leerlingen tussen 'ja ik wil' of 'nee ik wil niet' en vullen dat vervolgens aan met wat zij zouden zeggen als hun zoiets zou overkomen. Na elke bespreking maak je de koppeling met de mensenrechten. Bij elke beschrijving staat een voorbeeld van een mensenrecht dat mogelijk geschonden wordt.

Situatie 1 gaat over het ongevraagd gebruiken of meenemen van spullen van iemand anders.



Rowan en Marley komen vaak bij elkaar over de vloer. Rowan zit veel aan Marley's spullen en legt ze dan niet terug. Ook leent Rowan vaak kleding van Marley. Marley moet het dan heel vaak vragen voor hij de kleding weer terugkrijgt. Nu komt Rowan binnen met de favoriete pet van Marley op. 'Mag ik hem lenen?' vraagt Rowan. Wat antwoordt Marley?

Besprek met de leerlingen dat materiële grenzen ook grenzen zijn en dat iedereen recht heeft op zijn eigendom. Zeker bij mensen die dicht bij je staan is het soms moeilijk om iets niet uit te lenen of te geven. Twee voorbeelden van wat Marley kan antwoorden:

- 'Ja ik wil wel, want je bent mijn vriend en ik vind het goed als je iets van mij leent. Ik wil wel graag afspraken maken over wanneer je het teruggeeft.'
- 'Nee ik wil niet, want je hebt al vrij vaak iets van mij geleend en ik krijg het vaak pas heel laat terug. Ik wil liever voorlopig niets meer uitlenen.'

Het mensenrechtenkader is hier het 'recht op eigendom' (artikel 17 van de UVRM). Besprek met de leerlingen of ze iets in deze situatie herkennen en wanneer het recht op eigendom wordt geschonden.

LET OP!

Het bespreken van de situaties kan bij de leerlingen emoties losmaken omdat ze zelf ervaring hebben met een situatie waarbij er over hun grenzen werd gegaan. Bijvoorbeeld omdat ze gepest zijn of slachtoffer waren van ander grensoverschrijdend gedrag. De situatiebeschrijvingen zijn daarom zo laagdrempelig mogelijk geschreven, zonder het onderwerp uit het oog te verliezen.

Achter elke situatiebeschrijving staat een voorbeeld dat je eerst klassikaal kunt bespreken voordat de leerlingen aan het werk gaan. Om extra veiligheid te waarborgen kan je één of meerdere van de situaties ook klassikaal behandelen.

Situatie 2 gaat over het ongevraagd plaatsen van foto's van iemand anders op social media.



Yu en Robin zitten in de tweede klas van de middelbare school. Ze gaan goed met elkaar om en er staan dan ook veel selfies van de twee op hun telefoons. Yu wil graag één van de foto's op Instagram plaatsen maar het is niet zeker of Robin die foto wel zo leuk vindt. Wat moet Yu nu doen?

Bespreek met de leerlingen dat Yu eerst aan Robin moet vragen of die het wel wil dat deze foto online komt te staan. Bespreek daarna ook de reactie van Robin met de leerlingen. Wat zou hij kunnen antwoorden?

- 'Ja, ik wil, want we zijn goede vrienden en daarom vind ik het leuk als je die foto post.'
- 'Nee, ik wil niet, want ik vind het niet prettig als er veel foto's van mij online staan omdat iedereen ze kan dan zien en gebruiken.'
- 'Nee, ik wil niet, want ik vind dat ik niet zo leuk op deze foto sta. Die andere foto vind ik wel leuk, kan je die er niet op zetten?'

Het mensenrecht dat hier onder druk staat is onder andere het 'recht op zelfbeschikking' (artikel 3 van de UVRM). Hierin zit opgenomen dat je het recht hebt op onschendbaarheid als persoon. Hieronder valt ook dat er niet zomaar foto's van je mogen worden gemaakt of gepubliceerd.

TERUGKOPPELING

Na deze twee situaties is het tijd voor een klassikale terugkoppeling.

- Bij welke situaties vonden de leerlingen het moeilijk om 'nee' te zeggen?
- Wat als je niet wil maar geen nee durft te zeggen? Dit betekent niet automatisch dat je 'ja' hebt gezegd.
- Kan je ook 'ja' zeggen op een vraag en daarbij alsnog je grenzen aangeven? Geef een voorbeeld.

JA + NEE = nee
JA + UHM = nee
NEE + JA = nee
JA + JA = ja

*Bij het gesprek over **consent** gaat het over wederzijdse instemming. Kort gezegd zou je consent dus ook afstemmen kunnen noemen. Ook is het belangrijk om extra gewicht te geven aan het niet durven of kunnen aangeven van je grens. Ook dan heb je geen 'ja' gezegd. De afbeelding in de presentatie illustreert dit duidelijk en kan een leidraad zijn in het gesprek hierover.*



4 LET'S TALK ABOUT YES

Je hebt nu het mensenrechtenkader geschetst. Bespreek vervolgens met de leerlingen dat het extra moeilijk kan zijn om je grenzen aan te geven als je iemand erg leuk vindt. Internationale mensenrechtenverdragen zoals 'Het Verdrag van Istanbul' zeggen dat je voordat je elkaar aanraakt moet weten of je dat allebei wil. Amnesty staat hierachter en voert daarom deze actie. Dit zijn de punten die daarbij genoemd staan in de presentatie:

- Je ziet dat het bij veel rechten moeilijk is om duidelijk 'ja' of 'nee' te zeggen.
- Als je iemand leuk vindt dan is het vaak extra moeilijk om je grenzen aan te geven.
Waarom denk je dat dat zo is?
- Het is belangrijk om aan een ander te vragen die wil en daarbij echt goed te luisteren en niet aan te dringen. Je moet met elkaar afstemmen wat jullie beide willen. Dat noemen we instemming of **consent**
- Ook is het belangrijk om te leren dat het goed is om duidelijk te zeggen wat je wilt.
- Zeker als het gaat om liefde en dingen die met zoenen of seks te maken hebben is dit extra belangrijk

Ook dit illustreer je weer met een voorbeeld. Bespreek het voorbeeld klassikaal of laat het ze in tweetallen bespreken.

Iman en Noa zitten in groep 8 en gaan na school samen naar de stad. Ze zijn verliefd op elkaar. Ze geven elkaar altijd een stevige knuffel bij het afscheid nemen. Nu wil Noa ook graag een kus geven aan Iman. Wat zou jij Noa voor advies geven om dit aan te pakken?

Hier is het belangrijk om meteen de koppeling te maken naar het recht op zelfbeschikking. Noa moet dus eerst aan Iman vragen of ze een kus wil. Daarna bepaalt Iman zelf wat ze wil antwoorden. Noa moet dit antwoord respecteren. Voorbeelden van antwoorden zijn:

- 'Ja, ik wil wel
want ik vind jou ook heel leuk en ik ben verliefd op je.'
- 'Nee, ik wil niet
want we hebben nog niet heel lang verkering en ik wil daarom wachten.'
- 'Nee, ik wil niet
want ik vind zoenen nog een beetje eng.'

Als de situatie besproken is introduceer je aan de hand van de slide in de PowerPointpresentatie de 'Let's Talk About YES'-actie. Bespreek daarna met de leerlingen waarom Amnesty het belangrijk vindt om juist met Valentijnsdag hier aandacht aan te besteden.

Let's Talk About YES is een campagne waarmee Amnesty ervoor wil zorgen dat (seksuele) aanraking is gebaseerd op gelijkwaardigheid en instemming. Ook moet het altijd vrijwillig zijn. Dat betekent dat je er zelf voor kiest of je wel of niet aangeraakt wordt. We vinden het belangrijk dat, voornamelijk onder jongeren, de dialoog over seks en instemming op gang wordt gebracht. Daarnaast dringen we aan op een wet die ervoor zorgt dat seks zonder wederzijdse instemming strafbaar is als verkrachting. Op Valentijnsdag staat alles in het teken van de liefde. Daarom is het belangrijk dat we juist op deze dag aandacht besteden aan hoe liefde en alles wat daarbij kan horen beter wordt wanneer gelijkwaardigheid de norm is.



5 TOT SLOT: ACTIE!

Als afsluiting werken de leerlingen met de 'talkies'. Dit zijn vier kaartjes waarop vragen worden gesteld die de leerlingen doen nadenken over hoe ze iets zelf kunnen aanpakken. Ook gaan ze aan de hand van de kaartjes nadenken over wat liefde voor hen betekent. Laat de leerlingen het eerst voor zichzelf invullen, daarna kunnen ze in groepjes van twee of meer de antwoorden uitwisselen.

Aan het einde is het tijd voor actie. Let's Talk About YES is een campagne met een grote groep betrokken actievoerders. Voor hen is het vaak best moeilijk om elke keer weer het gesprek aan te gaan over 'consent' (wederzijdse instemming). Zeker als ze zelf ervaring hebben met seksueel geweld. De leerlingen schrijven met de actie GRTZ een kaartje naar de actievoerders van Let's Talk About YES. Zo laten ze hun weten dat ze hen steunen en aan hen denken. Ook kunnen ze iets aan de actievoerders schrijven wat ze deze les geleerd hebben en kunnen ze een 'talkie' van zichzelf aan de kaart toevoegen.

